

Το

Τυρναβίτικο Καρναβάλι

είναι ένα έθιμο με απροσπέλαστες ρίζες στο χρόνο

Βέβαια, από τις αρχές του αιώνα έχει βρεθεί πλούσιο φωτογραφικό υλικό με μεγάλη ιστορική και π Στην μακρόχρονη πορεία του, το Τυρναβίτικο Καρναβάλι γνώρισε αλλεπάλληλες επιθέσεις από τις

Όμως, οι απαγορεύσεις των εκδηλώσεων δεν πτοούσαν τους Τυρναβίτες, που το γιόρταζαν ακόμα και κρυφά, αφού γι' αυτούς αποτελούσε αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτιστικής τους παράδοσης.

Μετά τον πόλεμο, στα τέλη της δεκαετίας του '50, στο Τυρναβίτικο Καρναβάλι ενσωματώθηκε ένα νέο στοιχείο, τα πεζοπόρα τμήματα καρναβαλιστών. Έρχεται, όμως, η δικτατορία και το απαγορεύει για ακόμα μια φορά. Το Καρναβάλι του Τυρνάβου ξαναβρήκε το δρόμο του από το 1980 και μετά.

Τα τελευταία χρόνια, το Τυρναβίτικο Καρναβάλι θεωρείται το μεγαλύτερο και καλύτερο Καρναβάλι της Κεντρικής Ελλάδας και αποτελεί εκδήλωση Πανελλήνιας Εμβέλειας. Με την έναρξη του Τριωδίου ξεκινούν οι καρναβαλικές εκδηλώσεις, που διαρκούν περίπου ένα μήνα.

Πραγματοποιούνται **πολιτιστικές εκδηλώσεις**, διοργανώνονται θεατρικές βραδιές και βέβαια όλα αυτά πλαισιώνονται από άφθονη μουσική και χορό. Οι εκδηλώσεις κορυφώνονται την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς με τη

Μεγάλη Παρέλαση των αρμάτων

, που, εμπνευσμένα από την παράδοση και την επικαιρότητα και κατασκευασμένα με φαντασία και μεράκι, προσδίδουν μια ξεχωριστή αίγλη στο Τυρναβίτικο Καρναβάλι.

Την ψυχή, όμως, του Καρναβαλιού αποτελούν οι χιλιάδες καρναβαλιστές, που μασκαρεμένοι με πρωτότυπες στολές διαφόρων χρωμάτων, κατακλύζουν τους δρόμους της πόλης, χορεύουν, διασκεδάζουν και ξεφαντώνουν μέχρι το πρωί στους ρυθμούς της Αποκριάς, κάτω από τον γεμάτο φως και χρώμα Τυρναβίτικο ουρανό!

ΜΠΟΥΡΑΝΙ

Τα ταμπού και οι απαγορεύσεις αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι στην ιστορία μιας κοινωνίας. Είναι εκείνα τα στοιχεία που κρατούν ζωντανές στην μνήμη μας, τις ενέργειες των προγόνων μας, πάνω σε διάφορα θέματα, πιστοποιώντας αν μη τι άλλο τις ρίζες και την προέλευση μας. Ένα από αυτά τα έθιμα που έκανα τον Τύρναβο ξακουστό είναι το έθιμο του «Μπουρανί» την ημέρα της Καθαρής Δευτέρας.

Η Καθαρή Δευτέρα γενικά είναι μια μέρα χαρούμενης ηθικής ελευθερίας ή χαλάρωσης, κατά την οποία οι κανόνες του κόσμου βίου αναστέλλονται προσωρινά. Ο κόσμος γυρίζει ανάποδα και βασιλεύει η λησμονιά της καθημερινότητας: τα ταμπού και οι απαγορεύσεις παραμερίζονται και όλες οι εκτροπές επιτρέπονται.

Η κραιπάλη και κάποιος βαθμός έκλυσης των ηθών είναι βασικά στοιχεία των εκδηλώσεων ευθυμίας κατά την ημέρα της Καθαρής Δευτέρας στον Τύρναβο. Η χρησιμοποίηση σεξουαλικών και ερωτικών συμβόλων συνδυάζεται απόλυτα με τις παραδοσιακές λαϊκές εκδηλώσεις των Τυρναβιτών.

Εμβαθύνοντας το θέμα μπορούμε να πούμε πως το βέβηλο και άσεμνο είναι μια πτυχή του λαϊκού μας πολιτισμού που ελάχιστα έχει ανιχνευθεί και μελετηθεί, μιας που επί δεκαετίες, ίσως και αιώνες, η υποκριτικά επίπεδη αστική ηθική και σεμνοτυφία των διανοουμένων συλλογών την αποσιώπησε και την αγνόησε, παραποιώντας την αλήθεια κάποιων συγκεκριμένων πολιτισμικών φαινομένων.

«**Το μπουρανί**» είναι στην κυριολεξία ένα λαϊκό πανηγύρι αλλά στην ουσία είναι η γιορτή του φαλλού και συμβολίζει την αναπαραγωγή και την ευτεκνία. Για την προέλευση του, υπάρχουν δύο εκδοχές.

Η πρώτη αναφέρει ότι οι ρίζες του βρίσκονται στις πανάρχαιες εορτές των Ελλήνων: τα **Διονύσια, τα Θεσμοφόρια, τα Αφροδίσια, τα Θαργήλια** και κυρίως οι αλωαί που ήταν γεωργική εορτή πανάρχαια λατρεία και προθρησκευτική. Και η δεύτερη ότι προέρχεται από **Αρβανίτες**

που εγκαταστάθηκαν στον Τύρναβο γύρω στο 1770, λίγο πριν τα Ορφωλικά.

Η δεύτερη εκδοχή μάλλον είναι και η επικρατέστερη, καθώς τεκμηριώνεται από ιστορικά στοιχεία. Καθώς λέγεται εκείνη την εποχή, έπεσε στον Τύρναβο επιδημία **χολέρας** και οι περισσότεροι κάτοικοι του βρήκαν θάνατο. Η πόλη ερημώθηκε και ο σουλτάνος της περιοχής, έφερε ένα τμήμα Αρβανιτών, για να κτίσει την καινούργια πόλη, δίπλα στην παλιά (η περιοχή αυτή ονομάζεται «Κόκκαλα» επειδή στην περιοχή θάφτηκαν όσοι βρήκαν τον θάνατο από την χολέρα).

Οι Αρβανίτες αυτοί λοιπόν καθιέρωσαν το έθιμο που σώζεται ως τις μέρες μας. Το έθιμο αυτό λαμβάνει χώρα την Καθαρή Δευτέρα κάθε χρόνο στον Τύρναβο. Οι κάτοικοι της πόλης πηγαίνουν στο εξωκκλήσι του Προφήτη Ηλία στα βόρεια της πόλης σ' έναν ελεύθερο ευρύ χώρο (ένα μεγάλο αλώνι).

Η πορεία γίνεται σε πομπή της οποίας προηγούνται διάφορες ομάδες (θίασοι) μεταμφιεσμένων ή μη (μόνον ανδρών), οι οποίοι κουβαλούσαν όλα τα απαραίτητα για την λειτουργία.

Όταν η πόλη έφθανε στο χώρο του Προφήτη Ηλία εκεί κάθε ομάδα έστρωνε στο έδαφος διάφορα φαγητά και μια μεγάλη φιάλη σε σχήμα «φαλλού» γεμάτη με κρασί ή με γαλακτόχρουν κράμα ούζου ή τσίπουρου με νερό.

Παράλληλα άναβαν φωτιά πάνω στην οποία παρασκευάζοταν το «Μπουρανί» μια χορτόσουπα από σπανάκι και ξύδι για να νοστιμίζει. Αφού γινόταν το μπουρανί που είχε την μορφή σούπας σερβιριζόταν στους «μουμένους» ως μέθεξη – συμμετοχή στα δρώμενα – και έτσι άρχιζε ο χορός και τα τραγούδια, οι αστεϊσμοί και τα πειράγματα με άσεμνες βασικά εκφράσεις.

Πολλοί από τους άντρες που συμμετείχαν σ' αυτό το τελετουργικό κρατούσαν στα χέρια τους φαλλούς σαν σκήπτρα και ήταν κατασκευασμένα από ξύλο ή πηλό ή ακόμα και από ψωμί και που αποτελούσαν το κυριότερο τελετουργικό σύμβολο.

Στο έθιμο αυτό συμμετείχαν αυστηρά μόνο άντρες ενώ οι γυναίκες απείχαν, ίσως για λόγους σεμνοτυφίας λόγω των φερόμενων φαλλικών συμβόλων.

Γυναικόπαιδα όμως παρακολουθούσαν τα δρώμενα καθώς επίσης και πλήθη επισκεπτών από διάφορα μέρη της Ελλάδας.

Γύρω από την φωτιά που έβραζε το μπουρανί γινόταν μεγάλος χορός με το εξής τραγούδι:

***Σταματίστσι να ιδούμι
ποιο τραγούδι θελ' να πούμι
Τ' κιαρατά του μπουρανί
κιαρατάδισ το 'φτιακναν
μασκαράδισ το 'τρουγαν.***

Όταν τελείωνε το βράσιμο του «μπουρανί» όλοι μετέβαιναν δίπλα στις όχθες του **Τιταρήσ**
ιου κι

εκεί έτρωγαν και έπιναν εξακολουθώντας τα άσεμνα πειράγματα και τραγούδια.

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι το έθιμο αυτό είναι κατάλοιπο των Βακχικών τελετών που διατηρήθηκε στους αιώνες και αναβιώνει ακόμα και σήμερα δείχνοντας την προσήλωση των Τυρναβιτών στα έθιμα και τις παραδόσεις.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι εκείνη την εποχή της Τουρκοκρατίας εκείνος ο οποίος γίνονταν τύφλα στο μεθύσι τον ανακήρυτταν «Βασιλιά της Αποκριάς» και αφού τον ανέβαζαν στους ώμους τον περιέφεραν γύρω-γύρω στην πλατεία με άσεμνες χειρονομίες και λόγια.

Μια άλλη εκδοχή λέει πως τον «Βασιλιά της Αποκριάς» τον ανέβαζαν πάνω σ' ένα γαϊδούρι ανάποδα και του έδιναν να κρατάει την ουρά του ζώου καθώς τον περιέφεραν σ' όλη την πόλη. Το έθιμο αυτό απ' ότι φαίνεται καταργήθηκε το 1875.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του μπουρανιού στα πρώτα του βήματα – στην περίοδο της

τουρκοκρατίας – που τα περισσότερα σώζονται μέχρι και σήμερα είναι τα εξής:

- Η σχηματιζόμενη πομπή και πορεία εκτός της πόλεως σε ευρύ χώρο (αλώνι)
- Η συμμετοχή μόνον ανδρών στα δρώμενα.
- Η Παρασκευή του «μπουρανί» αποτελούμενου από σπόρους και άλλα φυτά σπανάκι – τσουκνίδα κλπ.
- Ο οίνος ή ούζο ή τσίπουρο που προέρχονταν από τα σταφύλια της αμπέλου.
- Ο άρτος
- Τα ομοιώματα του φαλλού που κατασκευάζονται από ξύλο, πηλό ή άρτο. Οι φαλλοί κατέχουν κυρίαρχη θέση σ' όλη την εκδήλωση που κρατούνται με τα χέρια σαν είδος σκήπτρου, ή φέρονταν δεμένα σε όρθια θέση στο μέτωπο της κεφαλής του συμμετέχοντος
- Οι χοροί, το φαγοπότι, τα τραγούδια, συνοδευόμενα από διάφορα μουσικά όργανα (πίπιζα, νταούλι, κλαρίνο κλπ).

Ας έρθουμε και στα σημερινά δεδομένα... όσο τα χρόνια περνούσαν και κυρίως προς τα τέλη της δεκαετίας του '70 οι γυναίκες αρχίζουν να παίρνουν ενεργά μέρος στο όλο τελετουργικό ιδιαίτερα μετά την δημιουργία του Σωματείου Μπουρανί 1979. Μάλιστα φτάσαμε στο σημείο, αυτό το κάποτε ανδροκρατούμενο σωματείο να αποκτήσει γυναίκα πρόεδρο στα τέλη της δεκαετίας του '90.

Αν λοιπόν πάρετε την μεγάλη απόφαση και επισκεφτείτε τον Τύρναβο μην ξαφνιαστείτε από τα «πειράγματα» και μην παρεξηγηθείτε αν κάποιος σας δώσει να φιλήσετε κάποιο ομοίωμα. Είναι βλέπετε το **έθιμο** και όλα εκείνη την μέρα επιτρέπονται. Απλά δεχτείτε το και χαμογελάστε... μέρα είναι θα περάσει!

Σας περιμένουμε να γιορτάσετε μαζί μας στο τρελό Καρναβάλι και να συνεχίσετε το γλέντι και την επόμενη μέρα!! Γιατί... όταν οι άλλοι τελειώνουν εμείς τότε αρχίζουμε!!